

Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Κλινική Ψυχολογία Ι
14/12/2012

Η έρευνα στην Κλινική Ψυχολογία

Αναστασία Σοφιανοπούλου, MSc, PhD

Η επιστημονική μέθοδος (I)

- Πληροφορίες αμερόληπτες και αντικειμενικές
- Πέντε βήματα:
 - Παρατήρηση
 - Διατύπωση ερευνητικού ερωτήματος
 - Καθορισμός της υπόθεσης
 - Έλεγχος της υπόθεσης
 - Διατύπωση της θεωρίας

Η επιστημονική μέθοδος (II)

Στρατηγικές της επιστημονικής έρευνας:

- Βασική ή καθαρή έρευνα VS Εφαρμοσμένης έρευνας
- Εργαστηριακό VS φυσικό περιβάλλον
- Ερευνητικός σχεδιασμός: πειραματικός, συσχετιστικός, περιγραφικός
 - Πείραμα:
 - αιτιώδεις σχέσεις
 - Έλεγχος υπόθεσης
 - Πειραματική και ομάδα ελέγχου: τυχαία τοποθέτηση
 - Συναφειακή ή συσχετιστική έρευνα:
 - Περιγραφή του βαθμού συμμεταβολής των μεταβλητών
 - Δεοντολογικοί ενδιαρμοί ή οικονομικοί περιορισμοί
 - Δείκτης ή συντελεστής συνάφειας
 - Αδυναμία απόδοσης αιτιωδών σχέσεων – παρεμβολή τρίτων μεταβλητών
 - Περιγραφική έρευνα:
 - Νατουραλιστική/ παρατήρηση σε φυσικό περιβάλλον
- Αυτοαναφορά και παρατήρηση
 - Ερωτηματολόγια και συνέντευξη
 - Ευαισθησία, εγκυρότητα και αξιοπιστία

Στρατηγικές της κλινικής έρευνας

- Μελέτη περίπτωσης
- Σχέδια μελέτης ενός υποκειμένου
- Ομαδικός πειραματικός σχεδιασμός

Μελέτη ατομικής περίπτωσης

- Συλλογή και οργάνωση διαφόρων πηγών πληροφοριών από τον ασθενή σε σχέση με το παρόν πρόβλημα
- Συνεντεύξεις με ασθενή και σημαντικούς άλλους
 - Ιστορικό: αναπτυξιακό, οικογενειακό, ιατρικό και ψυχολογικό
 - Περιγραφή παρόντος προβλήματος και των τωρινών συνθηκών
 - Δεν έχει αυστηρά επιστημονική βάση
 - Χρησιμεύει στην ανάδειξη ιδεών για έρευνα
- Πηγές πληροφόρησης:
 - Άμεση παρατήρηση
 - Ψυχολογικά τεστ
 - Κλινική συνέντευξη
- Καταλήγουν σε παραδοχές – θεωρούνται επιστημονικές αποδείξεις μόνο όταν τεκμηριωθούν από πειραματικές μελέτες

Ερευνητικά σχέδια μελέτης ενός υποκειμένου

- Η μεθοδολογία επαναληπτικών μετρήσεων (χρονικής σειράς)
- Εξαγωγή έγκυρων συμπερασμάτων για ατομικές περιπτώσεις
- Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων: το άτομο αποτελεί μέτρο σύγκρισης του εαυτού του.
- Σχέδιο αναστροφής:
 - Σχέδιο A-B
 - Φάση βασικού επιπέδου αντιδράσεων: αξιολογείται η συμπεριφορά-στόχος
 - Φάση παρέμβασης ή θεραπείας: καθορίζεται επακριβώς
 - Σχέδιο A-B-A-B
 - Αντανακλάται η λειτουργική σχέση μεταξύ παρέμβασης και αλλαγής συμπεριφοράς
 - Αποκλείονται εναλλακτικές ερμηνείες
- Σχέδιο πολλαπλού βασικού επιπέδου
 - Η παρέμβαση εφαρμόζεται σταδιακά σε διαφορετικά υποκείμενα: ελέγχεται εάν η παρέμβαση έχει επιφέρει τροποποίηση των αντιδράσεων, όταν αλλαγή εντοπίζεται μετά την εισαγωγή της παρέμβασης

Ομαδικός πειραματικός σχεδιασμός

- Συγκρίνονται ομάδες όπου εφαρμόζονται διαφορετικές παρεμβάσεις.
- Τυχαία εκχώρηση των υποκειμένων στις ομάδες: ελέγχου και πειραματική ή εξίσωση κατά ζεύγη
- Χρήση εργαλείων αξιολόγησης
- Προέλεγχος για ομοιογένεια ομάδων
- Ύστερος έλεγχος (μετά την παρέμβαση)
- Επανάλεγχος: διατήρηση αποτελεσμάτων/ πληροφορίες σχετικά με πρόληψη και υποτροπή
- Δυσκολίες:
 - Δεοντολογικά ζητήματα (π.χ. άρνηση παροχής θεραπείας)
 - Πρακτικές δυσκολίες
 - Τρίτες/ εξωγενείς μεταβλητές
 - Αντιπροσωπευτικότητα δείγματος → δυνατότητα γενίκευσης των αποτελεσμάτων
 - Επίδραση και μεροληψία του ερευνητή →
 - Διπλά τυφλό πειραματικό σχέδιο
 - Επίδραση της προσδοκίας των υποκειμένων
- Παραγοντικό σχέδιο
- Μεταανάλυση: ανάλυση των αναλύσεων

Στόχοι των κλινικών μελετών

- Μελέτη του αποτελέσματος:
 - αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας μία παρέμβασης
- Συγκριτική μελέτη:
 - Μελέτη σε αντιπαραβολή δύο ή περισσότερων θεραπευτικών προσεγγίσεων
- Έρευνα διαδικασίας:
 - Συγκεκριμένα γεγονότα που λαμβάνουν χώρα κατά τη διάρκεια των θεραπευτικών συνεδριών
- Επίδραση των μεταβλητών των χαρακτηριστικών του ασθενή και του θεραπευτή στην αποτελεσματικότητα της θεραπείας

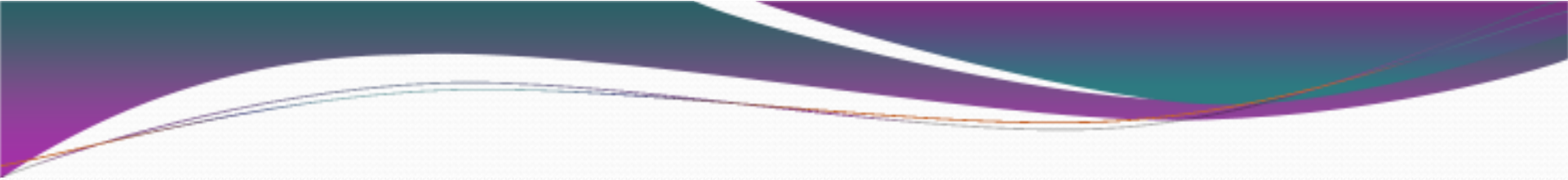
Πρακτικά ζητήματα

- Τήρηση απορρήτου:
 - Συγκατάθεση
 - Ενημέρωση για στόχους έρευνας, ανωνυμία, οικειοθελή συμμετοχή, δυνατότητα αποχώρησης
- Πιθανή ψυχική ταλαιπωρία/ δυσφορία
 - Έγκριση του ερευνητικού σχεδίου από επιτροπή
- Εξαπάτηση/ παραπλάνηση
 - Προφορική ενημέρωση υποκειμένων μετά την ολοκλήρωση της έρευνας, για πλευρές που δεν είχαν εξ' αρχής αποκαλυφθεί

Πηγές της παρουσίασης

- Heiden L.A. & Hersen M. (1997). *Εισαγωγή στην Κλινική ψυχολογία*. Αθήνα: Πεδίο.

Σας ευχαριστώ πολύ
για την προσοχή σας!

ansofian@psych.uoa.gr